

**RICHTLIJNEN VOOR DE INHOUD VAN HET
MILIEUEFFECTRAPPORT VOOR DE BERGING VAN
UITERWAARDENGROND IN DE AFFERDENSE EN
DEESTSE WAARDEN**

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Gelderland,
mede namens de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat
op 10 maart 2003

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	3
2	Probleemstelling, doel en besluitvorming	4
	2.1 Probleemstelling en doel	4
	2.2 Besluitvorming	5
3	Voorgenomen activiteit en alternatieven	6
	3.1 Algemeen	6
	3.2 Alternatieven	7
	3.3 Nulalternatief	8
	3.4 Meest milieuvriendelijk alternatief	8
4	Bestaande milieutoestand, autonome ontwikkeling en gevolgen voor het milieu	9
	4.1 Algemeen	10
	4.2 Gevolgen voor het milieu in de autonome ontwikkeling	10
	4.2.1 Veiligheid	10
	4.2.2 Morfologie, rivierprocessen, bodem, water, verspreiding verontreiniging	10
	4.2.3 Landschap, cultuurhistorie en archeologie	11
	4.2.4 Levende natuur	12
	4.3 Structurele gevolgen voor het milieu van de berging van uiterwaardengrond	12
	4.3.1 Morfologie, rivierprocessen, bodem, water, verspreiding verontreiniging	12
	4.3.2 Levende natuur	13
	4.4 Gevolgen voor het milieu tijdens de aanlegfase	13
	4.4.1 Veiligheid	14
	4.4.2 Verspreiding verontreiniging	14
	4.4.3 Levende natuur	14
	4.4.4 Geluid	14
	4.4.5 Geur	15
	4.4.6 Overige effecten	15
5	Vergelijking van alternatieven	16
6	Leemten in informatie	16
7	Evaluatieprogramma	16
8	Vorm en presentatie	17
9	Samenvatting van het MER	18

Bijlage 1: Ingekomen inspraakreacties en adviezen

Bijlage 2: Hoofdpunten van het advies van de Commissie voor de m.e.r.

1 Inleiding

Rijkswaterstaat, directie Oost-Nederland heeft het voornemen om de hoeveelheid uiterwaardengrond die vrijkomt bij de herinrichting van de Afferdense en Deestse Waarden te bergen in het gebied zelf, hetzij in de bestaande zandwinplas, hetzij in een nieuwe zandwinput. Met de herinrichting van het gebied zal de bescherming tegen overstromingen in overeenstemming gebracht worden met nieuw vastgestelde normen. Daarnaast wordt de natuurontwikkeling in de uiterwaard bevorderd.

Volgens de definities van de Wet milieubeheer is verontreinigde uiterwaardengrond baggerspecie en moet deze beschouwd worden als afvalstof. Het bergen van dit materiaal in een put (depot) is een activiteit die vergunningplichtig is in het kader van de Wet milieubeheer. Het is mogelijk dat er bij de herinrichting van de Afferdense en Deestse Waarden meer dan 500.000 m³ uiterwaardengrond moet worden geborgen van kwaliteitsklasse 3 of 4. Dit betekent dat voor de Wm-vergunning (en ook voor de Wvo-vergunning) een m.e.r.-procedure moet worden doorlopen.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat de te ondernemen herinrichtingsactiviteiten breder zijn dan de activiteit die de m.e.r.-plicht veroorzaakt, het bergen van verontreinigde uiterwaardengrond. Het bergen van de uiterwaardengrond komt als probleem naar voren bij de herinrichting van het gebied, waartoe om veiligheids- en natuurontwikkelingsredenen besloten is. Bezien vanuit de m.e.r.-plichtige activiteit zijn het besluit tot herinrichting en het inrichtingsplan te beschouwen als autonome ontwikkeling.

Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben op 31 oktober 2002 een startnotitie ontvangen van Rijkswaterstaat, directie Oost-Nederland met betrekking tot het opstellen van een milieueffectrapport (MER) voor de berging van uiterwaardengrond in de Afferdense en Deestse Waarden (gemeente Druten). Bij brief van 6 november 2002 hebben wij de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.), hierna "de commissie" genaamd, in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport. De provincie Gelderland is bevoegd gezag voor het afgeven van de Wm-vergunning en treedt op als coördinerend bevoegd gezag. De Minister van Verkeer en Waterstaat is bevoegd gezag voor de Wvo-vergunning. De m.e.r.-procedure ging van start met kennisgeving van de startnotitie in de Waalkanter, de Koerier, de Gelderlander, de Rhenense Betuwse Courant en de Staatscourant van 13 november 2002. Van 14 november tot en met 12 december 2002 lag de startnotitie ter inzage. Naar aanleiding van de startnotitie zijn acht inspraakreacties ingekomen, waarvan drie reacties niet ontvankelijk waren omdat zij buiten de termijn werden ontvangen. In bijlage 1 is een samenvatting opgenomen van de inspraakreacties. Bij het vaststellen van onderhavige richtlijnen voor het MER is rekening gehouden met deze inspraakreacties voorzover er sprake was van aanvullende informatie die voor de op te stellen richtlijnen van belang is.

Het advies van de commissie is gebruikt als basis voor het vaststellen van de richtlijnen voor het MER. Een weergave van de hoofdpunten van het advies van de commissie is opgenomen in bijlage 2. Het advies is bijgesteld op grond van de standpunten van de provincie Gelderland en Rijkswaterstaat, directie Oost-Nederland en de ingekomen inspraakreacties naar aanleiding van de startnotitie. Het doel van deze richtlijnen is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De startnotitie geeft voor veel onderdelen aan wat in het MER aan de orde zal komen. De richtlijnen beperken zich daarom op die onderwerpen die in het MER aanvulling of een andere aanpak behoeven dan in de startnotitie. Voor alle niet-genoemde onderwerpen kan de in de startnotitie voorgestelde aanpak richtlijn voor het MER zijn.

2 Probleemstelling, doel en besluitvorming

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wet milieubeheer (Wm):

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieueffectrapport wordt gemaakt en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

2.1 Probleemstelling en doel

De startnotitie geeft aan dat de herinrichting van het gebied een tweeledige doelstelling kent:

- 1 de bescherming tegen overstromingen in overeenstemming brengen met nieuw vastgestelde normen;
- 2 het bevorderen van de natuurontwikkeling in de uiterwaard.

Het tweede doel was in 1993 al reden voor de gemeente Druten om via het oprichten van een projectgroep van overheden en belanghebbenden het initiatief tot herinrichting van het plangebied te nemen. Dit resulteerde in 1996 in een inrichtingsplan.¹

Het eerste doel is later naar voren gekomen, naar aanleiding van de hoge waterstanden in 1993 en 1995. In het licht van deze doelstelling bleek het noodzakelijk na te gaan welke consequenties de randvoorwaarden van een Maatgevende Hoogwaterstand (MHW) van 16.000 m³/s en 18.000 m³/s bij Lobith zouden hebben op het inrichtingsplan van 1996, dat was gebaseerd op een Maatgevende Hoogwaterstand (MHW) van 15.000 m³/s.² Dit leidde tot een nieuw inrichtingsplan, dat van 1999, dat gebaseerd is op een MHW van 16.000 m³/s.³ Deze MHW van 16.000 m³/s is inmiddels in 2001 in de Wet op de waterkering als norm vastgelegd.

In verband met het gegeven dat in de toekomst met een hogere maatgevende afvoer rekening moet worden gehouden, dient in het MER ook een doorkijk naar het plangebied bij hogere maatgevende afvoeren dan 16.000 m³/s te worden gegeven.

¹ J.C. van der Perk (eindredactie), *Afferdensche en Deestsche Waarden, inrichtingsplan*, Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling RIZA, Lelystad, oktober 1996.

² R. Posthoorn (red.), *Ruimte voor de rivier door herinrichting van de Afferdensche en Deestsche Waarden*, Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling RIZA, Lelystad, oktober 1998.

³ *Afferdensche en Deestsche Waarden, inrichtingsplan 1999*, Rijkswaterstaat Directie Oost-Nederland, Arnhem, september 1999.

Geef aan hoe robuust het huidige inrichtingsplan daarvoor is⁴ en wat de gevolgen zijn voor de mogelijkheden om in de toekomst nog meer grond uit de Afferdense en Deestse Waarden ter plaatse te bergen.

De startnotitie geeft geen expliciet doel voor de m.e.r.-plichtige activiteit op zich: het bergen van verontreinigde uiterwaardengrond.⁵ In het MER dient dit wel te gebeuren.

2.2 Besluitvorming

Het overzicht van relevante regelgeving in de startnotitie is erg verhelderend en dient ook in het MER opgenomen te worden. Wij hebben daarop de volgende aanvullende opmerkingen.

Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie

Het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie vormt het beleidskader voor de inrichting van baggerspeciéstortplaatsen in de uiterwaarden, zoals in de voorgenomen activiteit het geval is. Geef in het MER expliciet aan welke randvoorwaarden voor het bergen van uiterwaardengrond voortvloeien uit het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie.

Structuurschema Groene Ruimte en Nota Belvedere

Besteed in het MER aandacht aan het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) en de Nota Belvedere. In het SGR zijn de uiterwaarden van de grote rivieren aangeduid als kerngebied en natuurontwikkelingsgebied. Dit geeft de uiterwaarden een hoge beschermingsstatus. In de Nota Belvedere valt het plangebied binnen het gebied Maas en Waal (gebied 49).⁶

Actief Bodembeheer Rijntakken en Ruimte voor de Rivier

In het MER moet expliciet worden ingegaan op de samenhang met het besluit "Actief Bodembeheer Rijntakken", waarvoor reeds een MER is opgesteld en met de nog te nemen planologisch kernbeslissing (pkb) "Ruimte voor de Rivier". Met name dient aangegeven te worden in hoeverre deze besluiten besluitvorming rond de Afferdense en Deestse Waarden nog kunnen beïnvloeden. Daarnaast dient duidelijk te zijn in hoeverre informatie ontleend wordt aan de achterliggende processen voor deze besluiten. Ook dient duidelijk te zijn op welke terreinen beide besluitvormings-trajecten zich op een te hoog aggregatieniveau bevinden, zodat het MER daar zelf informatie voor moet genereren.

Watertoets en EU-kaderrichtlijn Water

Voor het voornemen moet een Watertoets⁷ worden opgesteld. Het ligt voor de hand in het MER de informatie op te nemen die nodig is voor het uitvoeren van de Watertoets. Het MER dient in ieder geval de informatie te bevatten die verband houdt met de gevolgen voor de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit bij verspreiding van

⁴ In het MER-pkb *Ruimte voor de rivier* gebeurt dit ook.

⁵ Op pagina 15 wordt wel gemeld dat *Actief Bodembeheer Rijntakken* is ontwikkeld "om milieuhygiënisch verantwoord en betaalbaar omgaan met de verontreinigde grond bij projecten zoals de herinrichting van de Afferdense en Deestse Waarden", maar een concrete uitwerking voor deze m.e.r. ontbreekt.

⁶ Hiermee wordt nader uitwerking gegeven aan de inspraakreactie van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek, zoals weergegeven in bijlage 1.

⁷ Zie *Bestuurlijke notitie watertoets* en *Handreiking Watertoets*, oktober 2001.

verontreiniging. Bespreek in het MER de consequenties van de EU-kaderrichtlijn Water, waaronder in ieder geval de consequenties voor de monitoring.

3 Voorgenomen activiteit en alternatieven

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voorzover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zo veel mogelijk worden beperkt."

3.1 Algemeen

Ontwikkeling alternatieven

Gezien het voortraject kunnen wij ons vinden in het impliciete uitgangspunt van de startnotitie dat het inrichtingsplan – en dus ook de toekomstige inrichting van het plangebied – niet meer ter discussie staat.⁸ Het MER kan zich toespitsen op de verschillende mogelijkheden die er zijn voor het bergen van de bij de herinrichting vrijkomende uiterwaardengrond. Bij de ontwikkeling van alternatieven behoeven geen alternatieve *inrichtingen* beschouwd te worden. In het MER kan optimaal gebruikgemaakt worden van de informatie in de eerdergenoemde inrichtingsplannen van 1996 en 1999 en het onderzoeksrapport over hogere maatgevende hoogwaterstanden.

Kwaliteit en kwantiteit vrijkomende uiterwaardengrond

In de startnotitie wordt de vrijkomende uiterwaardengrond beschreven door schattingen te geven van de verwachte hoeveelheden, onderscheiden naar de beste en de slechtste situatie.⁹ De resultaten van het bodemonderzoek kunnen worden weergegeven op een bodemkwaliteitskaart (conform ABR) zodat inzicht wordt verkregen in de gebiedseigen en niet-gebiedseigen verontreinigingen voor en na de maatregelen. Onder varianten¹⁰ wordt gesteld dat de hoeveelheden vrijkomende grond die vermarktbaar zijn, zullen afhangen van concrete projecten in de omgeving en dat de vrijkomende klei mogelijk deels ongeschikt is voor verkoop aan de keramische industrie.

Gebruik de resultaten van een degelijk bodemonderzoek en een inschatting van de markt voor zand en klei om een goed gefundeerde *meest waarschijnlijke situatie* (best guess) te definiëren van te bergen en te vermarkten grond. De inschatting van de markt dient bij voorkeur plaats te vinden op grond van een concreet

⁸ Wanneer uit het MER naar voren zou komen dat een andere inrichting de voorkeur zou verdienen, kan deze informatie vanzelfsprekend worden beschouwd voor het bijstellen van het inrichtingsplan.

⁹ Startnotitie, pagina 20, tabel 4.1.

¹⁰ Startnotitie, pagina 28.

marktonderzoek. Ook de interpolatie van historische marktgegevens en de ervaringen bij soortgelijke projecten dienen bij het onderzoek te worden betrokken. Geef waar mogelijk de oorsprong van de verontreiniging, zoals aanvoer via riviersediment of landbouwkundig gebruik. Besteedt aandacht aan mogelijke puntverontreinigingen en hun bronnen. Ga in het MER bij de ontwikkeling van de alternatieven en de beschrijving van de gevolgen voor het milieu uit van deze meest waarschijnlijke situatie. Definieer daarnaast op basis van de onzekerheden in het bodemonderzoek en onzekerheden op de markt voor klei en zand de *slechtste situatie* (worst case).¹¹

Geef bij de beschrijving van alternatieven en varianten telkens een overzicht van de grondhoeveelheden voor wat betreft de kwaliteit, de herkomst en de bestemming (zowel berging als verkoop) in de meest waarschijnlijke situatie en de slechtste situatie. Behandel bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu naast de meest waarschijnlijke situatie telkens het geval dat de slechtste situatie zich zou voordoen.

Duur en fasering van de herinrichting

De gevolgen voor het milieu zullen afhangen van de gekozen wijze van aanleggen en fasering. De wijze van aanleggen en fasering worden niet alleen bepaald door het inrichtingsplan, maar ook door de bestemming van de uiterwaardengrond.

Bij de beschrijving van de alternatieven en varianten dient aangegeven te worden hoeveel tijd de aanleg zal vergen en welke deelgebieden wanneer en hoelang onder handen genomen worden. Geef ook aan wat daarbij de invloed is van externe factoren, waaronder de afzetmarkten voor keramische klei en zand.

Geef, gezien het belang van de aanlegfase voor de milieugevolgen, binnen alternatieven de varianten waarin de aanlegfase maximaal varieert, bijvoorbeeld in volgorde van deelfasen en/of totaalduur van de aanleg. Betrek hierin óók seizoensgevoeligheid en veiligheidsaspecten.

3.2 Alternatieven

Bestemmingen

In de startnotitie worden zes mogelijke bestemmingen van de uiterwaardengrond gegeven. Van elk van de bestemmingen wordt gekeken of deze binnen de Afferdense en Deestse Waarden zou kunnen liggen, in de uiterwaarden Rijntakken, maar buiten de Afferdense en Deestse Waarden, en buiten uiterwaarden. Wij kunnen ons in beginsel vinden in de argumentatie in de startnotitie waarom de bestemming "reinigen en hergebruiken" *door middel van sedimentatiebekkens ter plekke* als niet-haalbaar wordt gekwalificeerd. Wij adviseren om deze argumentatie voor de volledigheid in het MER te herhalen. In het MER dient nader onderbouwd te worden dat het gebruik van andere technieken ook geen haalbare opties voor reinigen en hergebruiken biedt. In de startnotitie wordt onvoldoende beargumenteerd waarom "reinigen en hergebruiken" niet mogelijk zou zijn op een locatie buiten de Afferdense en Deestse Waarden, bijvoorbeeld bij een bestaand depot. Leg dit uit in het MER. Wanneer blijkt dat onvoldoende te onderbouwen is waarom "reinigen en hergebruiken" niet haalbaar is, dient deze optie alsnog in de alternatiefontwikkeling te worden betrokken.

¹¹ Voor de verontreinigde grond moet "slechter" opgevat worden als: een grotere hoeveelheid of zwaarder verontreinigd dan in de meest waarschijnlijke situatie; voor de vermarktbaar zand en klei moet "slechter" opgevat worden als slechter vermarktbaar door een lagere kwaliteit en/of lagere vraag naar klei en zand. Voor beide betekent "slechter" dat het bergingsvraagstuk (kwalitatief, kwantitatief) groter is dan in de meest waarschijnlijke situatie.

Alternatieven

In de startnotitie worden de haalbare bestemmingen gecombineerd met de beste en de slechtste situatie. Dit leidt tot drie alternatieven: "bergen en afvoeren" (het nulalternatief, zie paragraaf 4.3), "bergen bestaande plas" en "bergen en winnen". Elk alternatief is uitgewerkt voor zowel de "beste situatie" als de "slechtste situatie".¹²

In de startnotitie wordt in het geval van de "beste situatie" de keramische klei per definitie vermarkt. Beschouw in het MER naast het in de startnotitie beschreven alternatief "bergen bestaande plas" ook het alternatief "bergen bestaande plas zonder vermarkting". In dit alternatief wordt geen nieuwe zandwinput gegraven en wordt alle vrijkomende grond (inclusief de vermarktbaar) per definitie geborgen in de bestaande put. Dit alternatief is van belang omdat dit een goed perspectief biedt op weinig hinder (korte aanlegfase) en verstoring (ingreep zo veel mogelijk beperkt).

Beschrijf in het MER bij het alternatief "bergen en winnen" duidelijk wat de locatie van een nieuw te graven put is en welke afwegingen bij deze keuze voor deze locatie een rol spelen. Geef ook aan hoe lang deze put open zal zijn en op welke wijze de put geïntegreerd wordt in de nevengeul. Geef ook aan om welke hoeveelheden vermarktbaar zand en klei het gaat en onderscheid waar nodig hierin varianten die samenhangen met de hiervoren beschreven onzekerheden in de vermarktbaarheid.

In het MER dienen de alternatieven en de gevolgen voor het milieu zodanig te worden beschreven dat het mogelijk is op grond hiervan mengvormen van de alternatieven samen te stellen en te beoordelen. Het is immers niet uit te sluiten dat het voorkeursalternatief zal bestaan uit een dergelijke mengvorm, bijvoorbeeld een alternatief waarin de uiterwaardengrond deels in de bestaande zandwinput geborgen zal worden en deels in een nieuwe.

3.3 Nulalternatief

Wij kunnen instemmen met het nulalternatief uit de startnotitie dat wordt gevormd door het bergen van de verontreinigde uiterwaardengrond buiten de Afferdense en Deestse Waarden.

Beschrijf in het MER dit alternatief zo gedetailleerd dat vergelijking met de andere alternatieven op de belangrijkste milieugevolgen mogelijk is. Geef aan welke criteria voor de bergingslocatie van de verontreinigde grond gelden. Beargumenteer welke bestemmingen buiten de Afferdense en Deestse Waarden voor berging van de grond in aanmerking komen (waaronder in ieder geval Kaliwaal) en ook welke andere depots (waaronder in ieder geval Slufter en IJsseloog) niet.

3.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet:

- uitgaan van de best bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

¹² "Beste situatie" en "slechtste situatie" worden hier gebruikt in de betekenis van de startnotitie. Uitwerking van de alternatieven voor de "meest waarschijnlijke situatie" en de "slechtste situatie" moet worden uitgevoerd volgens de in hoofdstuk 3.1 gegeven definities.

Ook voor het mma geldt dat daarin het inrichtingsplan gerealiseerd wordt. Daarom is het gerechtvaardigd ervan uit te gaan dat de hiervoor genoemde alternatieven de kandidaten zijn om tot mma ontwikkeld te worden.

De definitie van "meest milieuvriendelijk" in het mma gezocht worden in vijf, niet noodzakelijkerwijs parallel lopende, maar wel samenhangende aspecten:

- *minimale verspreiding van verontreiniging* door optimale berging van de grond inclusief maximale mitigerende maatregelen;
- *een zo kort mogelijk aanlegfase* met minimalisering van het grondverzet en de benodigde verkeersbewegingen en een welgekozen vervoersmodaliteit voor de afvoer, waardoor de hinder buiten het plangebied geminimaliseerd wordt en de veiligheidsdoelstellingen het snelst bereikt worden;
- *minimalisering van de verstoring*: bij dit aspect wordt ten behoeve van de natuurwaarden in het plangebied zelf er onder andere naar gestreefd slechts een deel van het gebied tegelijk onder handen te hebben om flora en fauna de gelegenheid te bieden elders in het gebied te overleven;
- *maximalisering van nuttige toepassing*: bij dit aspect is de gedachte leidend dat zand- en kleiwinning op andere locaties elders vermeden zal worden door in de Afferdense en Deestse Waarden vrijkomende grond zo veel mogelijk buiten het gebied nuttig in te zetten;
- *minimalisering van energiegebruik en emissies naar lucht en water* waardoor de milieugevolgen op hogere schaal dan het plangebied en zijn omgeving zo veel mogelijk worden beperkt.

Wellicht zijn er nog andere aspecten of groeperingen van aspecten denkbaar, die bepalend zijn voor de kwalificatie "meest milieuvriendelijk".

Definieer daarom in het MER, rekening houdend met de doelstelling van de m.é.r.-plichtige activiteit, op welk(e) aspect(en) het begrip "meest milieuvriendelijk" door de initiatiefnemer wordt/worden gebaseerd. Beoordeel de alternatieven in het licht van deze gekozen definitie. Optimaliseer dit alternatief vervolgens door mitigerende maatregelen toe te passen. Mogelijke mitigerende maatregelen zijn dan onder andere:

- het zo veel mogelijk gescheiden ontgraven en bergen en het insluiten van de meest verontreinigde grond;
- het bekleden van de putbodem en de putwand;
- het minimaliseren van gevolgen van hoog water tijdens aanleg;
- het realiseren van een voor de ecologie gunstige diepte van de plas;
- de inzet van geluidsarm materieel en geluidsoverdrachtbeperkende maatregelen.

4 Bestaande milieutoestand, autonome ontwikkeling en gevolgen voor het milieu

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voorzover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

4.1 Algemeen

De herinrichting van het gebied kan worden beschouwd als autonome ontwikkeling. De meeste van de milieugevolgen van het inrichtingsplan zijn niet bepalend voor de te maken keuzes bij dit MER: veel milieugevolgen van de herinrichting van het gebied zijn gelijk voor alle alternatieven. De beschrijving van deze milieugevolgen kan daarom beperkt blijven tot de hoofdlijnen.

Sommige milieugevolgen hangen nauw samen met de wijze van berging van de uiterwaardengrond en verschillen dus daarmee wel tussen de alternatieven. Het MER dient vooral inzicht te verschaffen in deze milieugevolgen. Daarbij dient opgemerkt te worden dat deze milieugevolgen niet alleen bepaald worden door de gekozen bergingsplaats voor de uiterwaardengrond, maar ook door de wijze van aanleggen en de fasering daarin. Het MER dient dit separaat zichtbaar te maken.

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- per milieugevolg moet worden beschreven of het omkeerbaar is (met name het bergen van verontreinigde baggerspecie in een zandwinput);
- naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed (bijvoorbeeld natuurwaarden, recreatie);

de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- het cumulatief effect van de milieugevolgen in de autonome ontwikkeling en de effecten van de berging van de uiterwaardengrond dient zichtbaar te zijn.

4.2 Gevolgen voor het milieu in de autonome ontwikkeling

4.2.1 Veiligheid

Op hoofdlijnen moet worden aangegeven hoe het beoogde veiligheidsniveau (bescherming tegen overstromingen) bereikt wordt.

4.2.2 Morfologie, rivierprocessen, bodem, water, verspreiding verontreiniging

In het MER dient voor het inrichtingsplan op hoofdlijnen een beschrijving gegeven te worden van de consequenties van het inrichtingsplan voor de morfologie, de rivierprocessen, de bodem en de grondwaterstroming, met name betreffende de volgende punten:

- de dikte van het kleidek in de uiterwaard in de huidige situatie en na realisatie van de herinrichting;

- de huidige bodemopbouw ter plaatse van de nevengeul, de bestaande en eventueel nieuwe zandwinput;
- de gevolgen van het toegenomen debiet door de uiterwaard voor waterbeweging en aanzanding/erosie in het zomerbed;
- de gevolgen voor sedimentatie/erosie in de uiterwaard;
- sedimentatie in de sedimentvang (aangegeven moet worden op welke termijn deze is volgesedimenteerd en uitgegraven dient te worden);
- sedimentatie/erosieprocessen in de nevengeul en de morfologische ontwikkeling hiervan in samenhang met de te verwachten vegetatieontwikkeling;
- patronen van toekomstige accumulatie van met sediment meegevoerde en in de uiterwaard afgezette verontreinigingen, evenals de hieruit voortvloeiende toekomstige kwaliteit van de uiterwaardbodem;
- de huidige grondwaterstroming en de veranderingen hierin als gevolg van het graven van de nevengeul. De kwelproblematiek verdient hierbij bijzondere aandacht.¹³

Tevens dient aangegeven te worden in hoeverre de maatregelen van het inrichtingsplan "duurzaam" zijn met het oog op de veiligheidsdoelstelling: in hoeverre en op welke termijn is te verwachten dat als gevolg van morfologische processen (onder andere opslibbing) en vegetatieontwikkeling (verhoging stromingsweerstand) de oorspronkelijke veiligheidsdoelstellingen niet meer gehaald worden? In het MER dient aangegeven te worden welke beheersmaatregelen hiertoe ingezet (kunnen) worden en op welke termijn eventueel opnieuw ingrepen ten behoeve van de veiligheid noodzakelijk zijn (bijvoorbeeld het opnieuw afgraven van het kleidek, het uitdiepen van de nevengeul of het verwijderen van ruwe vegetatie).

4.2.3 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Het inrichtingsplan is bepalend voor de effecten voor landschap en cultuurhistorie. Omdat het inrichtingsplan een vast gegeven is, spelen deze aspecten geen rol meer bij de alternatieven van het MER. De beschrijving van de huidige situatie en de gevolgen voor het milieu kan gebeuren op hoofdlijnen, waarbij gebruikgemaakt wordt van de informatie uit de in de voetnoten 6 (rapport 1998) en 7 (inrichtingsplan 1999) aangehaalde rapporten.

In de Nota Belvedere wordt specifiek voor de uiterwaarden aandacht gevraagd voor de cultuurhistorische waarden van de dijken, kleiputten, steenfabrieken en de relaties tussen de dijkdorpen en de rivier. Specifiek worden de mogelijke archeologische waarden op de oeverwallen genoemd.¹⁴ In het zuidoostelijk deel van het plangebied in de directe omgeving van de nieuwe geul is een gebied met archeologische waarden, die deels al aangetast is door vergravingen. Het MER dient deze archeologische waarden en eventueel de aantasting ervan te beschrijven.

¹³ De inspraakreactie van IVN Maas en Waal (zie bijlage 1) geeft een zienswijze op de kweldynamiek.

¹⁴ In inspraakreactie van het ROB (zie bijlage 1) wordt erop gewezen dat de Nota Belvedere niet in de startnotitie wordt genoemd en wordt de suggestie gedaan ten behoeve van het MER nader archeologisch onderzoek te doen.

4.2.4. Levende natuur

De in 5.2.2 beschreven effecten op bodem en water zullen ook bepalend zijn voor de gevolgen voor de levende natuur. Leg in het MER waar mogelijk ook het verband met de invloeden van directe vernietiging en verstoring.

Bij de beoordeling van effecten op natuur zijn drie niveaus van waardering denkbaar:

- het *eerste niveau* betreft biotopen die waardevol zijn op grond van Europese wetgeving (zoals de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn);
- het *tweede niveau* betreft ecotopen die geprioriteerde doelsoorten en doeltypen bevatten;
- het *derde niveau* bestaat uit een kwalificatie op grond van voorkomen van in de Flora- en Faunawet beschermde dier- en plantensoorten.

Al eerder is opgemerkt dat het beschrijven van de milieugevolgen als gevolg van de herinrichting zich kan beperken tot de hoofdlijnen. Voor levende natuur betekent dat beperking tot de eerste twee niveaus: de biotopen die beschermd zijn op grond van Europese wetgeving (Vogel- en Habitatrichtlijn) en de ecotopen die nodig zijn om de natuurdoelstelling van de initiatiefnemer te verwezenlijken. De beschrijving van de bestaande milieutoestand, de autonome milieuontwikkeling en de milieueffecten omvat daartoe:

- aanwezigheid, respectievelijk aantasting en uitbreidingsmogelijkheden van biotopen die beschermd zijn op grond van de Europese wetgeving (Vogel- en Habitatrichtlijn)¹⁵ en de ecologische hoofdstructuur;
- (toekomstige) aanwezigheid van de nagestreefde ecotopen.¹⁶

4.3 Structurele gevolgen voor het milieu van de berging van uiterwaardengrond

4.3.1 Morfologie, rivierprocessen, bodem, water, verspreiding verontreiniging

In het MER dient aandacht geschonken te worden aan de effecten van de verschillende bergingsalternatieven op de morfologie, de rivierprocessen, bodem en water met name betreffende de volgende punten:

- de toekomstige bodemopbouw van de bestaande en eventuele nieuwe zandwinput;
- patronen van toekomstige accumulatie van met sediment meegevoerde en in de nevengeul, sedimentafvang en zandwinput afgezette verontreinigingen, evenals de hieruit voortvloeiende toekomstige kwaliteit van de uiterwaardbodem;
- de huidige grondwaterstroming (inclusief kwel) en de veranderingen hierin als gevolg van het graven van de nieuwe zandwinput.

¹⁵ Uit hoofde van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zal een passende beoordeling gemaakt moeten worden. In het MER dient de informatie opgenomen te zijn die nodig is voor deze passende beoordeling.

¹⁶ Zo zijn in het inrichtingsplan 1999 de volgende te realiseren ecotopen genoemd: permanent meestromende nevengeul, dynamische oeverzones en zandplaten, zacht- en hardhoutoobos, geïsoleerde natte moerassige laagte, stroomdalgrasland, alsmede begraasde graslanden en ruigten/hooiland.

Tevens dient het MER aan te geven in hoeverre de alternatieven de mogelijkheid bieden om eventueel in de toekomst (zie paragraaf 5.2.1) meer uiterwaardengrond te bergen of af te voeren.

Verspreiding verontreiniging

De verspreiding van verontreinigingen in de geborgen uiterwaardengrond kan via de volgende routes plaatsvinden:

- verspreiding naar het oppervlaktewater (de rivier, waaronder begrepen de waterbodem) vooral via erosie/resuspensie van verontreinigde gronddeeltjes;
- verspreiding van mobiele stoffen naar het oppervlaktewater binnendijks via de kwelstroming (aangegeven moet worden in hoeverre de uit te voeren maatregelen invloed hierop uitoefenen);
- verspreiding van mobiele stoffen naar het (diepere) grondwater, bijvoorbeeld via de wand van de als bergingslocatie te gebruiken zandwinput.

Bespreek in het MER bij de gevolgen voor het milieu deze routes bij alle alternatieven. Geef waar mogelijk voor de verspreiding van verontreiniging ook de situatie op lange termijn aan.

4.3.2 Levende natuur

Expliciteer voor de in 5.2.4 genoemde twee hoogste niveaus de significante verschillen voor levende natuur die er zijn tussen de verschillende mogelijkheden voor berging van de uiterwaardengrond.

4.4 Gevolgen voor het milieu tijdens de aanlegfase¹⁷

De aanlegfase verdient bijzondere aandacht in het MER. Sommige milieueffecten treden met name in deze fase op. De aanleg kan bij sommige alternatieven en varianten een jarenlange periode van hinder betekenen. Ook zullen de alternatieven en varianten zich juist in de aanleg van elkaar onderscheiden, zodat hier de grootste relevantie voor de besluitvorming ontstaat.

In sommige gevallen zijn de gevolgen van de inrichtingsactiviteiten en die van de bergingsactiviteiten moeilijk van elkaar te scheiden, zoals bij veiligheid en geluid. In dat geval dient het MER het gecumuleerde effect van beide weer te geven.

Bij de beschrijving van de milieugevolgen tijdens de aanlegfase dient er bijzondere aandacht te zijn voor calamiteiten, bijvoorbeeld de milieugevolgen die zich voordoen als tijdens de aanlegfase hoge of zelfs extreem hoge waterstanden van de Waal op zouden treden.

¹⁷ Met "aanlegfase" wordt bedoeld: de fase waarin de inrichtings- en bergingsactiviteiten plaatsvinden. In de startnotitie is sprake van "aanlegfase", "vulfase" en "eindfase". De aanlegfase in deze Richtlijnen komt overeen met de periode van de aanlegfase plus de vulfase in de startnotitie.

Bij de beschrijving van de milieugevolgen tijdens de aanlegfase is bijzondere aandacht vereist voor de effecten van ligging, omvang/dimensies en duur van tijdelijke bergingen (depots).

4.4.1 Veiligheid

Geef voor de verschillende alternatieven aan op welk tijdstip gezien de gekozen fasering de veiligheidsdoelstelling (bescherming tegen overstromingen) wordt bereikt. Geef ook aan of het huidige beschermingsniveau tegen overstromingen tijdens de aanlegfase negatief wordt beïnvloed.

4.4.2 Verspreiding verontreiniging

In 5.3.1 is aangegeven via welke routes verspreiding van verontreinigde stoffen kan plaatsvinden. Beschouw in het MER de verspreiding van verontreiniging via deze routes tijdens de aanlegfase. Behandel daarbij de consequenties van een hoge rivierstand tijdens de aanlegfase. Betrek ook de verschillen tussen alternatieven en varianten die ontstaan door verschillen in aanlegduur en -fasering. Onderzoek de effecten van de verschillende storttechnieken.

4.4.3 Levende natuur

De gevolgen van de levende natuur worden niet alleen bepaald door het inrichtingsplan en de wijze van bergen van uiterwaardengrond, maar vooral ook door de fasering, activiteiten tijdens gevoelige perioden en de duur van de aanlegfase. Bij de beschrijving van de gevolgen voor de natuur is aandacht voor de consequenties van de aanlegfase daarom essentieel. Beschrijf in het MER:

- de duur en ernst van aantasting en verstoring tijdens de aanlegfase van biotopen die beschermd zijn op grond van Europese wetgeving (Vogel- en Habitatrichtlijn);
- de mate waarin de aanlegfase realisatie van de na te streven ecotopen vertraagt of belemmert.

Ook het in 5.2.4 genoemde derde niveau (Flora- en Faunawet) dient betrokken worden als dit relevant is voor de m.e.r-plichtige besluiten.¹⁸ Aandachtspunt hierbij is de inrichting van depot en zandwinput. Indien er een gerede kans bestaat dat hierdoor aanwezige Flora- en Faunawetsoorten worden verstoord of zullen verdwijnen dient dat te worden vermeld.

4.4.4 Geluid

Het MER dient een kaart en een beschrijving (van de aard en omvang) te bevatten van alle (bestaande of geplande) geluidsgevoelige bestemmingen in het studiegebied. Het bestaande achtergrondgeluidniveau inclusief de autonome ontwikkeling daarvan dient te worden beschreven.

Daarnaast dient in het MER het volgende aangegeven te worden:

- de geluidsimmissieniveaus (zowel equivalente als maximale geluidsniveaus) ten gevolge van inrichtings- en bergingswerken per bewerkingslocatie. Geef daarbij tevens aan wat de duur van de activiteiten per locatie is. Ga in op het toetsingskader en geef aan welke mitigerende maatregelen er getroffen

¹⁸ Het MER zal echter hierbij naar verwachting minder ver hoeven gaan dan nodig is voor de ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora en Faunawet.

- worden indien sprake is van overschrijding van grenswaarden;¹⁹
- het aantal geluidsbelaste woningen. Daartoe is het zinvol ter vergelijking van alternatieven om geluidscontouren (equivalent) vanaf 40 dB(A) in stappen van 5 dB(A) weer te geven;
- indien sprake is van relevante afvoer per as via routes langs geluidsgevoelige bestemmingen dienen tevens de geluidsimmissieniveaus en indien relevant de trillingsniveaus ten gevolge van deze verkeersaan-trekkende werking van de inrichtings- en bergingsactiviteiten bepaald te worden;
- bij de toepassing van zeefinstallaties zal ook de laagfrequente geluidsemissie een rol van betekenis kunnen spelen. Geef in dat geval aan wat de te verwachten laagfrequente geluidsniveaus zijn in de woonomgeving en indien noodzakelijk mitigerende maatregelen.²⁰

Geluidshinder voor dieren (verstoring) kan worden behandeld in het kader van levende natuur (zie 5.4.3).

4.4.5 Geur

Geuremissie is mogelijk alleen te verwachten bij de tijdelijke droge zomeropslag en in de zomerperiode. Voorzover relevant dient aangegeven te worden wat de te verwachten geuremissie van de te bergen baggerspecie is, de optredende geurconcentratie in de woonomgeving en de belevingswaarde van de geur (hedonische waarde). Geef een toetsingskader aan, gebaseerd op het geurbeleid van de provincie. Indien geurconcentraties hoger liggen dan de grenswaarden, dient aangegeven te worden welke mitigerende maatregelen getroffen zullen worden.

4.4.6 Overige effecten

Het MER dient een schatting te geven van de verkeersbewegingen (zowel per as als per schip) die met de verschillende alternatieven en varianten gemoeid zullen zijn en de daarmee samenhangende veiligheidsaspecten (met name in relatie tot de scheepvaart op de Waal).

Het MER dient voorzover mogelijk ook het verschil in energiegebruik van de alternatieven en varianten in beeld te brengen.

¹⁹ Deze zijn mede afhankelijk van het referentieniveau van het omgevingsgeluid.

²⁰ Men spreekt over laagfrequent geluid bij frequenties tot ca. 100 Hz. Naast het horen kan er bij laagfrequent geluid ook (in meer of mindere mate) sprake zijn van "beleven" van het geluid als druk op de oren, ogen of buik. Laagfrequent geluid kenmerkt zich onder andere door een goede geluidsoverdracht (dat wil zeggen weinig demping) over grote afstand. Vanwege deze combinatie kan laagfrequent geluid ten gevolge van zeefinstallaties relevant zijn voor afstanden tot 500 à 1000 meter, afhankelijk van omvang en trillfrequentie van de des-betreffende zeef. Indien het niveau van het laagfrequente geluid hoger is dan de "gehoor"-drempel kan er al sprake zijn van hinder. Indien er derhalve sprake is van waarneembaar laagfrequent geluid, zijn de reacties ook relatief heftig, in tegenstelling tot geluid bij hogere frequenties. Bij laagfrequent geluid kan er ook sprake zijn van secundaire effecten in de vorm van (zichtbaar) trillende objecten en hoorbaar geluid vanwege in trilling gebrachte ramen, kopjes en dergelijke.

5 Vergelijking van alternatieven

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de alternatieven moeten onderling worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, wordt verzocht een indicatie te geven van de kosten en opbrengsten van de verschillende alternatieven. De afwegingssystematiek van het besluit Actief Bodembeheer Rijntakken vraagt hier eveneens om.

6 Leemten in informatie

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen (dat wil zeggen van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, respectievelijk van de milieueffecten) ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieuinformatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit.

7 Evaluatieprogramma

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Gedeputeerde Staten van Gelderland en de Minister van Verkeer en Waterstaat zullen bij het afgeven van de Wm-vergunning respectievelijk de Wvo-vergunning aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Rijkswaterstaat dient in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek te geven, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te

verrichten evaluatieonderzoek.

Hoofdonderdeel van het evaluatieprogramma zal zijn het blijvend volgen van de verspreiding van verontreiniging afkomstig van de geborgen grond. Uit de beschrijving van de alternatieven moet daarom per alternatief af te leiden zijn welke eisen er aan het evaluatieprogramma gesteld zullen worden voor het volgen van de verontreiniging. Verontreiniging van het gebied door de Waal en herverontreiniging van de bodem van de nevengeul dienen in het evaluatieprogramma eveneens een belangrijke rol te spelen.

De herinrichting van de Afferdense en Deestse Waarden is de eerste in een reeks van herinrichtingen en aanpassingen van uiterwaarden in het kader van Ruimte voor de Rivier. Bij het ontwerpen van het evaluatieprogramma zou daarom overwogen moeten worden in hoeverre deze herinrichting een voorbeeldfunctie voor andere herinrichtingen vervult en hoe het evaluatieprogramma daarin een rol kan spelen.

Verder is het van belang om, gezien het feit dat een deel van de herinrichting reeds gestart is, de huidige situatie tijdig goed in kaart te brengen en vast te leggen. Dit betreft in ieder geval de bodem (opbouw) en het water (kwaliteit en kwantiteit van zowel grond- als oppervlaktewater).

8 Vorm en presentatie

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Gelet op vorm en presentatie dient de opsteller van het MER.

- Het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen.
- Een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen.
- Recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.
- In het MER aan te geven waar en tegen welke kosten een exemplaar van het MER is te verkrijgen.
- De indeling van het MER in hoofdstukken en paragrafen zo veel mogelijk in overeenstemming te laten zijn met de indeling van de onderhavige richtlijnen.

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieueffectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- een beschrijving van de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij realisatie van de alternatieven, zowel de gevolgen tijdens de aanlegfase als de structurele gevolgen;
- de vergelijking van de alternatieven;
- de leidende aspecten voor de selectie van het mma en de argumenten voor het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.

Bijlage 1

Ingekomen inspraakreacties en adviezen

Naar aanleiding van de terinzagelegging van de startnotitie hebben de volgende personen of instanties een inspraakreactie of advies ingediend.

- 1 G. Wellens, Kattenburg 44, 6651 AP Druten, ingekomen op 6 november 2002.
- 2 IVN, vereniging voor natuur- en milieueducatie, afdeling Maas en Waal, p/a Molenstraat 41, 6657 BV Boven-Leeuwen.
- 3 A.P.G. Hendrix (De Lorijn Raadgevers o.g.), namens de heer H. Kusters en mevrouw A. Ketelaars, Waalbandijk 65 te Afferden.
- 4 Gemeente Druten, Heuvel 1, 6651 DA Druten.
- 5 Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij Oost, Verzetslaan 30, 7400 AN Deventer.
- 6 Gelderse Milieufederatie, Postbus 1085, 6801 BB Arnhem.
- 7 R. Janssen, Van Heemstraweg 15, 6653 KA Deest.
- 8 Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), Kerkstraat 1, 3811 VC Amersfoort.
- 9 H.S.V. Deest, de heer G. van Hout (voorzitter), Heersweg 20d, 6651 BR Druten.

Relatie tussen de ingekomen inspraakreacties en adviezen en de richtlijnen voor de inhoud van het MER

Het advies van de commissie is gebruikt als basis voor het vaststellen van de richtlijnen. Daarnaast zijn negen inspraakreacties en adviezen ingekomen. Deze inspraakreacties en adviezen zijn gebruikt om de richtlijnen, daar waar nodig, te verduidelijken of aan te vullen. Wij merken op dat vier inspraakreacties/adviezen buiten de wettelijke termijn zijn ingekomen en derhalve niet-ontvankelijk zijn. Desondanks is wel rekening gehouden met de inhoud van deze stukken. Het niet-ontvankelijk verklaren van de bedoelde vier inspraakreacties/adviezen heeft derhalve geen invloed gehad op de door ons vastgestelde richtlijnen.

De inspraakreacties die als bedenkingen ten aanzien van de voorgenomen activiteit zijn geuit hebben wij zo veel als mogelijk als adviezen ten aanzien van de richtlijnen verwerkt. De initiatiefnemer dient bij het opstellen van het MER deze richtlijnen te volgen. Zodra de initiatiefnemer het MER en de vergunningaanvragen bij ons heeft ingediend wordt eenieder bij de terinzagelegging van deze stukken in de gelegenheid gesteld bedenkingen kenbaar te maken ten aanzien daarvan.

Samenvatting van de ingekomen bedenkingen en adviezen

- 1 G. Wellens, Kattenburg 44, 6651 AP Druten, ingekomen op 6 november 2002

Opgemerkt wordt dat de startnotitie een realistische manier om de te verwachten gevaarlijke waterstanden in goede banen te leiden bevat. De inspreker geeft verder een voorzet om de watertoevoer helder te presenteren aan belangstellenden.

- 2 Cees Pruiksma en Frank van der Wielen, namens IVN, vereniging voor natuur- en milieueducatie, afdeling Maas en Waal, p/a Molenstraat 41, 6657 BV Boven-Leeuwen

De insprekers geven aan dat het voor de streekbewoners van grote waarde zou zijn als de baggerspeciestortplaats Kaliwaal gebruikt zou worden voor de berging van streekeigen vervuilde uiterwaardengrond. Er wordt nadere aandacht en studie gevraagd naar de (veranderingen in) kweldynamiek van het plangebied en haar omgeving. Ten aanzien van de berging van de uiterwaardegrond wordt aandacht gevraagd voor de bestaande en toekomstige natuurwaarden in de bestaande zandwinplas(sen) en de rivierkundige aspecten van de berging. Verder wordt aangegeven dat het principe van omputten op Europees niveau nog niet geregeld zou zijn. De voorkeur wordt uitgesproken voor baggerspecieberging in een bestaande plas omdat dit betere mogelijkheden tot isolatie van de verontreinigingen biedt.

- 3 A.P.G. Hendrix (De Lorijn Raadgevers o.g.), namens de heer H. Kusters en mevrouw A. Ketelaars, Waalbandijk 65 te Afferden

De insprekers richten zich op de vermelding in de startnotitie dat een deel van het hoogwatervrije terrein zal worden afgegraven. Zij merken op dat rekening gehouden moet worden met het feit dat hier mensen wonen. Ten aanzien van de verkleining en de stroomlijning van het hoogwatervrije terrein "De Turkswaard" wensen de insprekers duidelijkheid te verkrijgen over de oppervlakte van de verkleining en de locatie daarvan.

- 4 Gemeente Druten, Heuvel 1, 6651 DA Druten

Aangegeven wordt dat de gemeente zich als mede-initiatiefnemer en deelnemer aan het project kan vinden in de voorliggende startnotitie.

- 5 Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij Oost, Verzetslaan 30, 7400 AN Deventer

Het ministerie adviseert om in de richtlijnen voor het MER ook alternatieven ten aanzien van de inrichting en het vermarkten van de vrijkomende grond te ontwikkelen. Verder wordt opgemerkt dat de inventarisatie van de effecten van de alternatieven op kwetsbare soorten alle relevante soorten moet bevatten.

- 6 Gelderse Milieufederatie, Postbus 1085, 6801 BB Arnhem

In algemene zin wordt gesteld dat de noodzaak van het project onduidelijk is omdat het project samenhangt met de planologische kernbeslissing voor het project "Ruimte voor de Rivier". Ook de beschrijving van het nulalternatief hangt volgens de inspreker hiermee samen.

Aangegeven wordt dat het Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen II en Actief Bodembeheer Rijntakken nog geen vastgesteld beleid is. Diepe zandwinning in de uiterwaarden zou daarom uitgesloten zijn. Verder zou het bergen van verontreinigde grond in een nieuwe zandwinput in strijd zijn met een duurzaam bodembeheer.

Hergebruik na reiniging dient volgens de inspreker als bestemming voor vrijkomende grond hoge prioriteit te krijgen en als variant in het MER te worden uitgewerkt.

Voorts wordt gevraagd in het MER een strategie voor de monitoring na afloop van het project uit te werken.

7 R. Janssen, Van Heemstraweg 15, 6653 KA Deest

Naar het oordeel van de inspreker dient een van de nulalternatieven te bestaan uit het volledig afvoeren van de verontreinigde, maar ook van de minder verontreinigde specie. De haalbaarheid van deze optie dient nader te worden beschouwd.

8 Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), Kerkstraat 1, 3811 VC Amersfoort

De inspreker geeft aan dat het plan- en studiegebied in een gebied liggen dat is aangewezen in de Nota Belvedere (1999). Geadviseerd wordt in het MER een inventarisatie van de cultuurhistorische waarden op te nemen. Verder dient het Rijksbeleid (Nota Belvedere) en het provinciaal beleid (Nota Belvoir) in het beleidsoverzicht te worden vermeld en dient de doelstelling "behoud door ontwikkeling van cultuurhistorische waarden" uit voornoemde nota expliciet genoemd te worden. Gewezen wordt op het feit dat het plangebied (deels) aangewezen is als een gebied met middelmatig tot hoge of nader te bepalen archeologische verwachtingswaarde. Aangegeven wordt dat archeologisch onderzoek voor het uitbrengen van het MER moet worden uitgevoerd zodat de resultaten kunnen worden meegewogen.

9 H.S.V. Deest, de heer G. van Hout (voorzitter), Heersweg 20d, 6651 BR Druten

Aangegeven wordt dat de uiterwaarden van groot belang zijn voor de sportvisserij. De hengelsportvereniging hecht aan een goede natuurlijke en duurzame visstand. Zij verzoeken om de inrichting van het plangebied niet te beschouwen als autonome ontwikkeling. Verzocht wordt de effecten van de inrichting naast de effecten van de berging van uiterwaardengrond in het MER te beschouwen. Verder wordt een beoordelingskader om de effecten (waaronder overlast en hinder en aantasting gebruiksfuncties) te beoordelen gemist in de startnotitie. Er wordt alleen nog aangegeven welke aspecten bekeken worden. Verzocht wordt om de sportvisserij bij het opstellen van het MER te betrekken.

coll. -/pa

code: 6981/PZ

Bijlage 2

Hoofdpunten van het advies van de Commissie voor de m.e.r.

Het inrichtingsplan is reeds vastgesteld en kan daarom worden beschouwd als deel van de autonome ontwikkeling. Uit de beschrijving hiervan moet de samenhang en afbakening met de m.e.r.-pkb Ruimte voor de Rivier en de m.e.r. Actief Bodembeheer Rijntakken blijken. De gevolgen voor het milieu van het inrichtingsplan kunnen in hoofdlijnen worden weergegeven.

Voor de **ontwikkeling van alternatieven** kan dit MER zich beperken tot verschillende alternatieven voor de berging van de uiterwaardengrond. De beschrijving van de **gevolgen voor het milieu** moet zich toespitsen op de verschillen die er zijn tussen de alternatieven en daarmee de relevantie voor de besluitvorming aangeven.

Het MER moet een goed onderbouwd inzicht bieden in de **samenstelling** en de **mate van verontreiniging van de grond** in de Afferdense en Deestse Waarden en duidelijk aangeven welke eindbestemming de grond krijgt in de verschillende alternatieven.

Bij de alternatiefontwikkeling en de beschrijving van de milieugevolgen dient de **aanlegfase** bijzondere aandacht te krijgen. Juist de fasering en duur van de aanleg zullen bepalend zijn voor milieueffecten als hinder, veiligheid, gevolgen voor de levende natuur en calamiteiten tijdens de aanleg. Het MER dient daarom in de beschrijving van alternatieven en varianten telkens te vermelden wat de ermee verbonden duur en fasering van de aanleg is en welke afhankelijkheid van externe factoren hierbij speelt. Dit dient in de vergelijking van de alternatieven en varianten betrokken te worden.

Het MER dient een **doelstelling** te geven voor de m.e.r.-plichtige activiteit, de berging van de uiterwaardengrond. In welk(e) aspect(en) het **meest milieuvriendelijke alternatief** gezocht moet worden is niet op voorhand aan te geven. Het MER dient aan te geven hoe in het licht van de doelstelling van de m.e.r.-plichtige activiteit, "meest milieuvriendelijk" gedefinieerd wordt. De alternatieven dienen op basis van dit aspect dan wel deze aspecten beoordeeld te worden, waarna een alternatief door optimalisatie (onder andere mitigerende maatregelen) het mma wordt.

Hoofdonderdeel van het **evaluatieprogramma** zal zijn het blijvend volgen van de verspreiding van verontreiniging afkomstig van de geborgen grond. Bij het ontwerpen van het evaluatieprogramma moet overwogen worden in hoeverre deze herinrichting een voorbeeldfunctie voor andere herinrichtingen in het kader van Ruimte voor de Rivier vervult en hoe het evaluatieprogramma daarin een rol kan spelen.

De **samenvatting** is het deel van het MER dat vooral gelezen wordt door besluitvormers en insprekers en verdient daarom bijzondere aandacht.